

Xaytmetov Dilshodjon To'raevich

Kamoliddin Behzod nomli Milliy rassomlik va Dizayn instituti Badiiy kulol va me'moriy yodgorliklar bezagini ta'mirlash kafedrasi mudiri

Annotatsiya: ushbu maqolada amaliy san'atda zamonaviy yondashuv, xalq amaliy san'ati – rangtasvir, amaliy san'at namunalari haqida so'z yuritilgan

Kalit so'zlar: dekoratsiya, grafika, amaliy san'at, obraz, hunarmandchilik mahsulotlari, bezak, ramziy obraz, tasviriy san'at

Badiiy tamoyil xalqning moddiy madaniyatida o'zining barcha ko'rinishlarida yashaydi: uy-ro'zg'or buyumlaridan tortib badiiy hunarmandchilik asarlarigacha. Xalq amaliy san'ati-rangtasvir, grafika, dekorativ va amaliy san'at-professional san'at manbai hisoblanadi. Uning o'ziga xosligi insonning turmush tarzi va turmush tarzi bilan yaqin aloqadir. Xalq ijodi insoniyat ma'naviy-axloqiy madaniyatining qo'riqchisi vazifasini bajaradi. Xalq hunarmandlari mahsulotlarining dekoratsiyasi va bezaklari dastlab muqaddas va mifologik xarakterga ega bo'lib, ramziy obraz-ramzlar bo'lib, tabiiy uyg'unlik, dunyo tartibi qiyofasini aks ettirgan. Vaqt o'tishi bilan bezak faqat narsaning bezakiga aylandi, lekin u har doim mahsulot shakli va uning maqsadi bilan bog'liq holda tasviriy san'atning umumiy kompozitsion qonunlariga bo'ysundi.

Rus xalq ijodining qadimiy ildizlari XX asr tadqiqotchilari tomonidan juda yaxshi o'rganilgan (M. V. Alpatov, V. A. Baradulin, A. V. Bakushinskiy, P. G. Bogatyrev, V. M. Vasilenko, V. S. Voronov, G. L. Dain, M. S. Kogon, A. S. Kanzedikas, D. S. Lixachev, Yu.M. Lotman, M. A. Nekrasova, B. V. Rauschenbach va boshq. Xalq madaniyati an'alarini zamonaviy tarzda professional san'atga aylantirishga bo'lgan qiziqish susaymaydi – V. V. Koreshkov, M. V. Sokolov, M. S.

Sokolova, R. A. Gilman, T. M. Razina, S. V. Ryabinova, A. S. Amirjanova, I. G. Sedova, E. P. Olesina, Yu.N. Protopopov, Yu.V. Mann va boshqalar.).

XX asrning ikkinchi yarmida rassomlar va o'qituvchilar bolalar va o'spirinlar bilan mashg'ulotlarda amalga oshiradigan dekorativ va amaliy san'at (DPI) imkoniyatlariga murojaat qilishdi. DPI darslari yuqori gumanistik va ta'lim salohiyatiga ega. Bundan tashqari, bunday sinflarda bolalar ijodiyoti mahsuloti xarakterli, majoziy shaklga ega. T. Ya Shpikalova, V. V. Koreshkov, V. N. Polunina, L. G. Savenkova, L. V. Ershova, N. R. Makarova, R. A. Gilman, N. M. Sokolnikova va boshqalar xalq va dekorativ san'at asoslarini o'qitish metodikasini rivojlantirishga katta hissa qo'shdilar. Bolalarni xalq ijodiyoti bilan tanishtirishning asosiy tizimi yaxlit yondashuvga aylandi, uning mohiyati san'atning badiiy merosini o'rganish, shuningdek estetik fazilatlarni, ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish, dekorativ va amaliy san'at namunalari yordamida talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishdir.

Dekorativ va amaliy san'at darslari jarayonida bolalar ijodi faollashadi. Biroq, zamonaviy pedagogika fani endi "takrorlash - variatsiya – improvizatsiya" qonuni asosiy qonun va dekorativ va amaliy san'atdagi mahorat darajasi bo'lganida yondashuvdan qoniqmaydi. Zamonaviy tadqiqotlar DPI darslarini turli nuqtai nazardan ko'rib chiqa boshlaydi: masalan, E. S. Lykova yosh maktab o'quvchilarining vizual faoliyatida dekorativ deb hisoblaydi, E. N. Suxolentseva-qishloq joylarida qo'shimcha ta'limda xalq dekorativ va amaliy san'ati yordamida yosh maktab o'quvchilarini estetik tarbiyalashning uslubiy tizimi, T. P. Malaxova-rus etnografik kashtasi bo'yicha to'garak mashg'ulotlarida katta yoshdagi maktab o'quvchilarining ma'naviy-axloqiy tarbiyasi, E. A. Bajenova-1-3 sinf o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish. Bodrovning dissertatsiya tadqiqotida badiiy keramika darslarida maktab o'quvchilarining ijodiy o'zini o'zi rivojlantirishni faollashtirish, S. A. Sandyukova-xalq dekorativ va amaliy san'ati yordamida maktab o'quvchilarining badiiy va estetik ehtiyojlarini shakllantirish.

Dekorativ san'at darslarida badiiy vazifalar va ijodiy faoliyat turlari ularning vaqtiga, mintaqasiga mos kelishi va bola uchun qiziqarli va dolzarb bo'lishi kerak

deb hisoblaymiz. Dekorativ va amaliy san'at darslari-bu shaxsiy madaniyatni shakllantirish sohasi va madaniy merosni namoyon bo'lishining barcha shakllarida o'zlashtirish sohasi: milliy, mintaqaviy, umuminsoniy, tarixiy. Bunday sinflarda bolaga dunyoning yaxlit rasmini shakllantirishga imkon beradigan integral ta'lim shakllaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Integrallashgan ta'limning zamonaviy konsepsiyasi (D. B. Bogoyavlenskaya, A. V. Brushlinskiy, V. N. Drujinin, N. S. Leyts, A. M. Matyushkin, B. P. Yusov, L. G. Savenkova, E. A. Ermolinskaya, A. V. Xutorskiy, N. A. Vetlugina, T. Ya Shpikalova, Yu.N. Protopopov, A. M. Egorychev, A. M. Verbenets, I. A. Lykova, T. G. Ruban va boshqalar.) bola shaxsini poli-badiiy rivojlantirish masalalarini hal qiladi, sinfda mafkuraviy va universal muammolarni ko'rib chiqish uchun bilish chegaralarini kengaytiradi. Bu talabalarning turli xil o'quv fanlarida taqdim etilgan vaziyatlarni, shuningdek haqiqat hodisalarini har tomonlama va xilma-xil ko'rib chiqish, amalga oshirish va baholash qobiliyatini shakllantiradi; bitta san'at doirasida izlanish chegaralarini kengaytiradi; bolalarga ijodiy jarayonda faol ishtirok etishga imkon beradi; turli xil o'quv fanlarining yaxlit badiiy ongini shakllantiradi. talaba, unga san'at asarlari va haqiqat hodisalarini etarlicha idrok etishga imkon beradi; estetik baholash va imtiyozlarni shakllantiradi; rivojlanish yo'nalishini tanlashni ta'minlash uchun keng imkoniyatlar yaratadi; bir yoki bir nechta ijod turlarida faol o'zini namoyon qilish istagini bajaradi, ijodiy ifoda erkinligi, san'at bilan muloqot qilish uchun qiziqish va ehtiyojni faollashtiradi; madaniy, intellektual, ijodiy faol makonni yaratadi, uning markazi talabaning shaxsiga aylanadi.

Dekorativ va amaliy san'at turlari bitta toifaga - "badiiy obraz"ga asoslanadi. San'atning barcha turlarining yagona tabiati "har bir bola ijodning tabiiy poli-badiiy tabiatiga asoslangan badiiy faoliyat va ijodning barcha turlari bilan shug'ullanish" (B. P. Yusov) qobiliyatiga, shuningdek, san'atni idrok etish namunalari to'g'ri keladi. Ushbu qobiliyat bolaga xos bo'lgan vizual-xayoliy va vizual-samarali fikrlash shakllariga asoslanadi. Idrokning hissiy va xayoliy ustuvorliklari asosida dunyoning obrazli rasmini o'z ichiga olgan dekorativ va amaliy san'at asarlarini idrok etish orqali atrofdagi haqiqat bola tomonidan tushuniladi. Dekorativ va amaliy

san'at dastlab poli-badiiy hisoblanadi. Ijodiy mashg'ulotlarda qo'shiq madaniyati, xalq og'zaki ijodini ham kiritish mumkin. Bolaning rivojlanishi-bu bolaning o'quv jarayoniga kirishi va madaniy merosni bosqichma-bosqich rivojlantirish, ularning ijodiy salohiyatini ochib berish, ijodda o'zini o'zi anglashning uyg'un tizimi.

Integratsiya zamonaviy pedagogik texnologiya sifatida o'qituvchiga har bir alohida darsning o'quv jarayonini darsning vazifalari, maqsadlari va o'quvchilarning imkoniyatlari asosida "qurish" ning keng imkoniyatlarini ochib beradi. E. A. Ermolinskaya integratsiyalashgan yondashuvni bolaning asta-sekin murakkablashib borayotgan ta'lim makoniga tabiiy kirishining maqbul shakli sifatida belgilaydi, bu o'qituvchidan o'quv maydonlarini kengaytirish yo'nalishi bo'yicha o'quv dasturi va uslubiy ishlanmalarni qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. Axborot va kognitiv oqimning boyitilishi boshqa o'quv fanlari ma'lumotlaridan foydalanish va o'z mavzusining boshqa o'quv fanlariga "ochiqligi" variantlarini topish orqali sodir bo'ladi. Bu qo'yilgan badiiy vazifani hal etish jarayonida o'qituvchi va o'quvchilarning sa'y-harakatlari birligidir. San'at bilim sohasi sifatida turli xil to'g'ri qarorlarni nazarda tutadi, ularning asosi ijodiy fikrlash shakllari, hayotiy tajriba, hissiy va xayoliy sohaning rivojlanish darajasi, tanqidiy va ijodiy fikrlashning o'ziga xos xususiyatlari bo'ladi. Ijodiy, ijodiy, izlanuvchan fikrlash va bilim olish texnologiyasi qobiliyatlarini rivojlantirish yo'nalishini amalga oshirish zaruriyati.

Bolaning badiiy ijodi tadqiqotchilar tomonidan nafaqat yakuniy mahsulot, balki jarayon sifatida ham ko'rib chiqiladi. Unda bola ijtimoiy shaxs sifatida namoyon bo'ladi. Bola o'z asarlarida atrofdagi dunyoni, atrofdagi haqiqatni aks ettiradi. Bu ijodiy jarayon, chunki rasm chizish badiiy obraz yaratadi va ijodiy boshlanishni amalga oshiradi. Bolaning ijodkorligi har doim o'zining dunyo haqidagi g'oyasiga, bu dunyoda o'zini anglash va anglashga va o'zini namoyon qilishga asoslanadi.

Biz bolalar uchun qo'shimcha ta'lim muassasasidagi darsni o'qituvchi va talabanning faol hamkorlik qilish jarayoni deb bilamiz, agar o'qituvchi o'zi ishlayotgan har bir talabasini qanday his qilishni bilsa. U talaba o'z bilimlari va g'oyalarini mustaqil ravishda umumlashtirishi qiyin bo'lgan paytda, ma'lumot ko'p

qirrali yoki qo'yilgan badiiy vazifa ko'p qirrali bo'lganda va kerakli ob'ektga yoki mavzuga to'liq e'tibor qaratish zarur bo'lganda o'z vaqtida yordamga kelishi mumkin. poli-badiiy rivojlanish muvaffaqiyatli. Buning asosi jamoaviy ijodkorlik uslubiga asoslangan bo'lishi kerak, bu hatto eng zaif o'quvchiga ham tezda ko'nikishga va o'zini ishga solishga imkon beradi.

Bizning bolalar bilan pedagogik faoliyatimizda kontseptsiya (g'oya) paytidan boshlab uni amalga oshirishgacha bo'lgan badiiy obraz – bolalar ishini yaratish va badiiy ijod ko'rgazmasini tashkil etish asosiy bo'g'in hisoblanadi. Markazida bola bo'lgan ta'lim makoni, o'qituvchi va bolaning, bola va ota-onaning, ota-ona va o'qituvchining o'zaro hamkorligi qulay hamkorlik muhitini yaratadi.

Bizning pedagogik tadqiqotimiz san'at va hunarmandchilik darslarida o'quvchilarning ijodiy faoliyatini rivojlantirish quyidagi sharoitlarda samarali bo'ladi degan farazga asoslanadi. Birinchidan, talabalarning ijodiy faoliyati san'at asarlaridagi umuminsoniy qadriyatlar bilan o'zaro ta'sir jarayonida shakllangan va shaxsiy o'zini rivojlantirish va shaxslararo o'zaro aloqada, birgalikda ijod qilishda madaniyatning ma'naviy qadriyatlariga yo'naltirish bilan tavsiflangan shaxsning muhim sifati sifatida tushuniladi. Ikkinchidan, ijodiy faoliyat, rassom va tomoshabinning hissiy va intellektual aloqasini vositachilik aloqasi - badiiy asar orqali amalga oshirish uchun maxsus faoliyat turi sifatida dekorativ va amaliy san'at darslarida talabalarning badiiy va ijodiy faoliyatini rivojlantirishning pedagogik vositasi bo'lib xizmat qiladi. Uchinchidan, dekorativ va amaliy san'atni o'qitish jarayonida ijodiy faoliyatni shakllantirish uchun maxsus ishlab chiqilgan darslar tizimi, shu jumladan uni rivojlantirishning bosqichli tizimi va har bir bosqichga mos keladigan usullar qo'llaniladi. To'rtinchidan, bolalar uchun qo'shimcha ta'limning o'quv dasturi o'zgaruvchanlik, integrallik kabi talablarga javob berishi va kollaj, vitray, Dekupaj, batik, mozaika, siluet o'ymakorligi, kashtado'zlik va boshqalar kabi turli xil dekorativ va amaliy san'at turlarini o'z ichiga olishi kerak.

Tadqiqotning eksperimental bazasi - "Leninskiy bolalar ijodiyoti uyi" MOU DOD, "Ya" studiyasi, 16-sonli "Solovushka" D / s tayyorlov guruhi, 64-sonli

"quyoshli" D / S 108-sonli Magnitogorsk. Eksperimentga jami 90 yoshdan 6 yoshgacha bo'lgan 10 bola jalb qilindi.

Biz san'at va hunarmandchilik darslarida bolalarning ijodiy faoliyatini shakllantirish uchun integratsiyalashgan darslar tizimini ishlab chiqdik va sinovdan o'tkazdik. O'quvchilarni dekorativ va amaliy san'at bilan tanishtirish jarayoni bolalarning badiiy rivojlanishining turli bosqichlarida psixofiziologik xususiyatlarini hisobga olgan holda amalga oshiriladi. 6-10 yoshli bolalarning badiiy va ijodiy faoliyatining o'ziga xos xususiyati shundaki, u hissiy va hissiy asosda davom etadi. Bolalar san'atning maftunkor olamiga kirib, uni yaxlit va atrofdagi hayot bilan bog'liq holda o'zlashtiradilar.

Dastur mazmuni badiiy faoliyatning uchta sohasi atrofida qurilgan: vizual, konstruktiv va dekorativ-amaliy, bu sizga turli xil vizual materiallardan to'liq foydalanish va o'zlashtirish, dekorativ va amaliy san'at turlarini o'rganish imkonini beradi. Mashg'ulotning birinchi bosqichida dekorativ va amaliy san'at insonning dunyoni badiiy rivojlantirish usullaridan biri sifatida boshqa san'at turlari bilan bir qatorda ishlaydi. Dekorativ va amaliy san'atni o'rganish va rivojlantirishning asosiy tarkibiy qismlari stilizatsiya, dekorativ san'atning ifodali vositalari, dekorativ kompozitsiya, dekorativ kompozitsiyadir.

Dekorativ va amaliy san'atning ifodali vositalari va obrazli tili bilan tanishish bolalarning dekorativ kompozitsiyalar eskizlarining asl nusxalarini tug'ilishiga yordam beradi. Dekorativ va amaliy san'at tilining an'anaviyligi tayyorgarlik vazifalari tsiklida hisobga olinadi-muammoli vaziyatlarni hal qilishga qaratilgan mashqlar, vazifalar bilan ishlash, tasvirni bajarishga yordam beradigan dastlabki shakllar, kelajakdagi ishlarning eskizini ishlab chiqish va yaratish sharti.

Dekorativ kompozitsiyadagi mashg'ulotlar bolalarda turli xil materiallar bilan ishlash jarayonida paydo bo'ladigan mustaqil badiiy g'oyalarni rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lgan material badiiy g'oyani rivojlantirish uchun boshlang'ich nuqtadir. Dekorativ san'at chizmatasvirning muayyan xarakteri, kompozitsiyaning maxsus, planar tuzilishi bilan ajralib turadi. Bunday kompozitsiyalarni qurish ko'pincha talabalarni material va texnikaga qarab

umumlashtirish, soddalashtirish, tabiiy shakllarni dekorativ tasvirlarga qayta ishlashning juda qiyin vazifasi oldiga qo'yadi – kollaj, vitray, batik, grafik kompozitsiya, keramika yoki to'qimachilik panellari.

Bolalarni qo'shimcha o'qitish tizimida darslarni tashkil etish mavzuni idrok etish va singdirishni tashkil qilish uchun turli xil san'at turlarini - musiqa, adabiyot, og'zaki xalq ijodi, teatrni jalb qilishga imkon beradi. Shunday qilib, dastur o'z mazmuni va sinflar shaklida birlashtirilgan.

"Flora va Fauna", "shahar", "mifologiya", "voqelik va fantaziya", "qarama-qarshiliklar", "Avtoportret", "mening dunyom", "vaqt" kabi mavzular bolalar uchun qiziqarli bo'ldi. "Yamoq fantaziyalari", "sayohat", "hayoliy narsalar dunyosi", "bu kulgili hayvonlar", "sirk" va boshqalar.

An'anaviy va dekorativ san'atdagi shakl, rang, kompozitsion dominanta, syujet, makon, dinamika, milliy rang bolaning his-tuyg'ulari, his-tuyg'ulari, tasavvur va tasavvurlariga faol ta'sir ko'rsatadi. Stilizatsiya metodlaridan foydalanib, xalq og'zaki ijodi va an'anaviy xalq ijodi asarlariga tayanib, bolalar mifologiyadan jonli obrazlar yaratadilar: qushlar "Sirin", "Polkan", "Mokoshi", "jigarrang", "Goblin", "suv parisi", "Kikimora", "ko'k qush". Milliy DPI motivlari asosida rus kashtalari, rasmlari, o'ymakorlik elementlari tasvirlarini o'rganib, qayta ko'rib chiqib, "qushlar", "otlar", "sherlar" va hokazolarning prototiplarini yaratadilar.

Faoliyat (yuqori daraja)

Kognitiv ko'rsatkich. Bola ma'naviy madaniyat qadriyatlarini aks ettiruvchi san'at asarlarini biladi, ularning mualliflari dastur talablaridan kengroq, nafaqat klassik, balki zamonaviy san'at namunalari bilan ham tanishadi, ma'naviy ishlarning namunalari va namunalarini (o'z xalqining madaniy asarlari) biladi va uning tajribasi bilan aloqalarni o'rnatishga qodir.

Hissiy ko'rsatkich. Bola boshqa odamning ruhiy holatini idrok etadi va yuz ifodalari (tabassum, qoshiqlash), pantomimika (harakatlar, imo-ishoralar), nutq intonatsiyasi (ovoz mimikasi) orqali idrok etilganlarga o'xshash tuyg'ularni namoyon qiladi; qarindoshlik, sub'ekt bilan birlik tuyg'usini boshdan kechiradi,

undagi ichki hayotni kashf etadi, unga utilitar bo'lmagan (estetik) munosabatni ko'rsatadi, uning individualligini va o'z qadr-qimmatini tushunadi

Xulq-atvor ko'rsatkichi. O'quvchi "abadiy mavzular" (inson va uning maqsadi, hayotning mazmuni, go'zallik, haqiqat, yaxshilik va boshqalar haqida) muvofiq muloqot qilish zarurligini his qiladi.), o'z dunyoqarashini badiiy va estetik faoliyatning mavjud turlarida (san'at va ijodkorlikni idrok etish darajasida) ifoda etish tashabbusi va istagini namoyish etadi.

Amaliy ko'rsatkich. Talaba yorqin badiiy obraz, original kompozitsiya yaratadi, stilizatsiya metodlaridan foydalanishni biladi. Uning asarlari yuqori darajada o'zgaruvchanligi (vazifaga ijodiy yondashishi), umumlashtirilishi, bilimlarni uzatishning kengligi, mahsuldor faoliyati bilan ajralib turadi. Bola ishdan zavqlanadi, jamoaviy ishlarni yaratishda ishlash qobiliyatiga ega, turli xil vizual materiallar va texnikalarga ega va o'z g'oyasini amalga oshirish uchun ulardan keng foydalanadi.

Motivatsion (o'rta daraja)

Kognitiv ko'rsatkich. Bola ma'naviy madaniyat qadriyatlarini aks ettiruvchi san'at asarlarini va ularning mualliflarini biladi. Bilim dastur materiallari bilan cheklangan; ma'naviy harakatlarning namunalari va namunalarini bilish parchalanadi, bola olingan bilimlarni shaxsiy tajriba tajribasi bilan bog'lamaydi.

Hissiy ko'rsatkich. Talaba boshqa odamning hissiy tajribalarining aniq tashqi ko'rinishlariga javob beradi va yuz ifodalari, pantomimika, intonatsiya orqali qabul qilingan his-tuyg'ularni namoyish etadi; mavzuning "ichki hayotiga" "his qilish" har doim ham mustaqil ravishda sodir bo'lmaydi.

Xulq-atvor ko'rsatkichi. Bola "abadiy mavzular" yo'nalishi bo'yicha muloqotga qiziqish bildiradi, o'zaro ta'sirga tayyor, ammo o'zaro ta'sir o'tkazish uchun tashabbus ko'rsatmaydi; badiiy va estetik faoliyat reproduktiv xarakterga ega.

Amaliy ko'rsatkich. Badiiy obraz mujassamlashgan, lekin o'qituvchi yordamida bola rasm chizish jarayonidan zavq oladi, o'qituvchi kompozitsiya ustida ishlash jarayonida yordam beradi. Talaba asosiy vizual materiallar va texnikalarga ega, rasm, grafika, dekorativ va amaliy san'at, reproduktiv faoliyatning ekspresiv

imkoniyatlarini qo'llay oladi. Kollektiv ishlarni yaratishda bitta ishtirokchining faoliyati natijasi oldingi va keyingi ishtirokchining natijasiga chambarchas bog'liq bo'lganda, konveyer printsipini nazarda tutgan holda ketma-ket shakl qo'llaniladi.

Bilim (past daraja)

Kognitiv ko'rsatkich. Bola ma'naviy madaniyat qadriyatlarini aks ettiruvchi san'at asarlarini biroz parchalanganligini biladi; ma'naviy harakatlarning namunalari va naqshlari haqidagi g'oyalar parchalanadi.

Hissiy ko'rsatkich. Talaba boshqa odamning hissiy tajribalarining tashqi ko'rinishini sezmaydi va ularga munosabat bildirmaydi, atrofdagi dunyoga yetarlicha e'tibor bermaydi, uning ob'ektlariga "his qilish" ga urinmaydi.

Xulq-atvor ko'rsatkichi. Bola inson va uning maqsadi, hayotning mazmuni, go'zalligi, haqiqati, yaxshiligi haqidagi muloqotda qatnashadi, lekin unchalik xohlamaydi; bola badiiy va estetik faoliyatga, san'at bilan muloqotga ehtiyoj sezmaydi.

Amaliy ko'rsatkich. Stereotipik yoki nusxa ko'chirilgan kompozitsiya xarakterlidir, ishda tafsilotlarning past darajasi; qoida tariqasida, bola faqat natijaga qaratilgan va jarayon uni qiziqitirmaydi, u rasm chizishdan zavqlanmaydi. Faoliyat reproduktiv, vizual materiallar va texnikaga past darajada egalik qiladi, o'qituvchi tomonidan tavsiya etilgan namunalardan foydalanadi. Kollektiv ishlar qo'shma-individual shaklda yaratiladi: ishtirokchilar avval rejaga muvofiq individual ravishda ishlashadi va yakuniy bosqichda har kimning ishi umumiy tarkibning bir qismiga aylanadi

Biz ushbu mezonlarni ijodiy faoliyatning o'sishini baholash mezonlari sifatida ko'rib chiqamiz. Kuzatuv vositalari – bu ijodiy faoliyat darajasini aniqlash uchun test-kognitiv, motivatsion, bilim, muallifning so'rovnomasi, bu o'quvchilarning dekorativ va amaliy san'at haqidagi bilim darajasini, shuningdek bolalarning ijodiy ishlarini baholash mezonlari tizimini belgilaydi. Ularning barchasi o'qituvchiga o'quvchining badiiy va ijodiy rivojlanishiga to'g'ri rahbarlik qilish imkonini beradi. Biz ishlab chiqqan dasturni amalga oshirish natijalarining qiyosiy tahlili uning samaradorligini aniqlashga imkon berdi (1-rasmga qarang). Diagramma shuni

ko'rsatadiki, tajriba guruhida kognitiv mezon uchun ko'rsatkichlar 25% ga, hissiy mezon uchun – 25,4% ga, xulq – atvor uchun – 22,5% ga; amaliy uchun-49,1% ga, nazorat guruhida esa ko'rsatkichlar biroz o'zgargan. Shunday qilib, ijodiy faoliyat ko'rsatkichlarining o'sishi: kognitiv-11%; hissiy – 5%, xulq-atvor – 1%, amaliy - 10.1 %

Amaliyot shuni ko'rsatdiki, dekorativ va amaliy san'at darslari katta pedagogik salohiyatga ega. Ular xalq dekorativ san'ati namunalarida bolalarning didini tarbiyalashga, ijodiy faoliyatni rivojlantirishga va ularga chiroyli va funktsional mahsulotlar yaratishga imkon berdi. O'quv yili oxiridagi yakuniy ko'rgazmalar, ota-onalar bilan birgalikda bayramlar, mahorat darslari nafaqat bolalarni, balki ularning ota-onalarini ham birlashtirdi, chunki ular yagona jarayon-hammualiflikning ishtirokchilari edi.

Shunday qilib, integral yondashuvga asoslangan dekorativ va amaliy mashg'ulotlar yuqori rivojlanish salohiyatiga ega deb aytish xavfsiz. Bolalarda qidiruv vazifalari mazmuniga qiziqish ortadi, qiziqishlarning kengligi mavjud – turli xil va bir-biriga o'xshamaydigan faoliyat turlari bilan shug'ullanish istagi, turli sohalarda o'z qo'llarini sinab ko'rish istagi. Bularning barchasi turli xil tajribalarni to'plash va uni doimiy ravishda qayta ishlash, yangi obrazlarga, g'oyalarga aylantirish uchun asos bo'ladi. Adabiyot, musiqa va madaniy meros bilan o'zaro aloqada badiiy hunarmandchilik darslariga dekorativ va amaliy san'atning qiziqarli turlarini jalb qilish nafaqat asosli, balki samarali hamdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Юсов Б.П. Взаимосвязь культурогенных факторов в формировании современного художественного мышления учителя образовательной области «Искусство» Избранные труды по истории, теории и психологии художественного образования и полихудожественного воспитания детей. М.:Компания Спутник+, 2004 //Приоритеты развития системы дополнительного образования в области культуры и искусства.

2. Ермолинская Е.А. /Взаимодействие искусств как дидактическая основа художественно-творческого развития детей и юношества// Педагогика искусства. Электронный научный журнал УРАО «ИХО» 2006, №1. Код доступа http://www.art-education.ru/AE-magazine/archive/ermolinskaya_10-12-2006.htm.

3. Ермолинская Е.А. /Современные формы обучения в нашей новой школе или как интеграция смогла объединить разные дисциплины// Педагогика искусства. Электронный научный журнал УРАО «ИХО» 2011, № 1. Код доступа - http://www.art-education.ru/AE-magazine/archive/nomer-1-2011/ermolinskaya_07_03_2011.pdf.

4. Савенкова Л.Г. / Технология интегрированного полихудожественного обучения// Педагогика искусства. Электронный научный журнал УРАО «ИХО» 2011, № 3. Код доступа: <http://www.art-education.ru/AE-magazine/archive/nomer-3-2011/savenkova-10-09-2011.pdf>.

5. Мусийчук М. В. Психология креативности: электронный учеб.-метод. комплекс / М. В. Мусийчук. № гос. регистрации 50200800539 от 05.03.2008.

6. Подольская М.С., Федорова Л.П. Традиции ученичества в декоративно-прикладном искусстве (материалы педагогических исследований)/ общ. ред. В.А. Барадулина. М.: ИНИОН РАН, 2002. 138 с.